

Krivično delo i njegov uticaj na žrtve

Kriminalitet predstavlja ukupan broj krivičnih dela izvršenih tokom određenog perioda na određenoj teritoriji

Kriminalitet je sveprisutna pojava! Smatra se da većina ljudi barem jedanput u životu postane, direktna ili indirektna, žrtva kriminaliteta, odnosno pojedinog krivičnog dela!

Krivično delo je zakonom propisano protivpravno, društveno opasno ponašanje
Na primer: *ubistvo, silovanje, telesne povrede, porodično nasilje, krađa, razbojništvo, razbojnička krađa i ugrožavanje sigurnosti.*

Usled izvršenog krivičnog dela, lice, tj. žrtva trpi materijalnu i/ili nematerijalnu štetu:

- ♦ fizički bol (povrede),
- ♦ psihičke patnje,
- ♦ uništenje ili oštećenje imovine,
- ♦ umanjenje imovine ili sprečavanje njenog uvećanja,
- ♦ strah,
- ♦ grubi napad na svoja osnovna prava.

Krivično delo je za svaku žrtvu neočekivano, nepredvidivo i traumatično iskustvo

Žrtva gubi kontrolu nad svojim životom, uplašena je i zbunjena. Njeni sigurnost i samopouzdanje bivaju poljuljani, a žrtva se pita: zašto se to baš meni dogodilo?

Prvi korak u procesu uspešnog oporavka žrtve od traumatičnog događaja je da žrtva ne optužuje sebe za ono što se desilo! Žrtva mora sebe da prepozna i doživi kao žrtvu a ne kao krivca! Ali, žrtva mora da bude prepoznata i priznata i od strane društva i države!

Žrtvi su zato potrebni pomoć, savet, podrška, zaštita i informacija

Nažalost, žrtve kriminaliteta se u našoj sredini najčešće ne prepoznaju kao osobe kojima je potrebna pomoć i podrška, i, uglavnom, nisu upoznate sa svojim pravima, procedurom prijavljivanja krivičnog dela i sl.

Rezultati prve i jedine Međunarodne ankete o viktimizaciji, koja je 1996 godine sprovedena u Beogradu, pokazali su visok stepen ugroženosti Beograđana kriminalitetom. Uprkos tome, većina ispitanika u navedenom istraživanju nije imala kontakte ni sa jednom službom za pomoć žrtvama. S druge strane, skoro tri četvrtine ispitanika je ukazalo na potrebu postojanja ovakve službe.

O nama

Viktimološko društvo Srbije (VDS) je nezavisno i neprofitno udruženje građana koje je osnovano 12. novembra 1997. godine sa ciljem da okupi što veći broj humanistički orijentisanih naučnih radnika i stručnjaka koji su zainteresovani da rade na razvoju viktimologije (nauke o žrtvama) i unapređenju zaštite žrtava krivičnih dela, kršenja ljudskih prava, rata i drugih oblika stradanja u društvu, bez obzira na pol, versku i religijsku pripadnost, politička opredeljenja i druga obeležja žrtava.

VDS saraduje sa Svetskim viktimološkim društvom, Evropskim forumom službi za žrtve i drugim srodnim društvima i udruženjima. VDS je i član Svetskog Viktimološkog društva.

Ciljevi i zadaci VDS su: naučno proučavanje pojava i okolnosti koje dovode do stradanja čoveka i pronalaženje načina izbegavanja ili ublažavanja stradanja čoveka naučnim metodama interdisciplinarnog karaktera; zalaganje za razvoj viktimologije kao

naučne discipline i za podizanja društvene svesti o problemima žrtava različitih oblika stradanja; osiguravanje pomoći žrtvama svih oblika stradanja nizom praktičnih mera; zalaganje za poboljšanje pravnog položaja žrtava svih oblika stradanja; saradnja sa naučnim i stručnim organizacijama koje deluju na ostvarivanju sličnih ciljeva i zadataka, a posebno sa fakultetima, institutima, državnim organima i organizacijama, nevladinim organizacijama i slično.

Radi ostvarivanja svojih ciljeva i zadataka, VDS organizuje seminare, predavanja, konferencije i druge stručne skupove, izdaje časopis o viktimizaciji, ljudskim pravima i rodu – *Temida*, knjige i informativne brošure, sprovodi istraživanja, prati suđenja, organizuje kampanje za promene zakona i poboljšanje položaja žrtava u praksi, i pruža neposrednu pomoć žrtvama krivičnih dela.

VDS info i podrška žrtvama: od ideje do stvarnosti

Kako je počelo

Ideja o osnivanju službe za pomoć žrtvama kriminaliteta, kao sastavni deo širih zalaganja za zaštitu prava žrtava kriminaliteta, od samog početka predstavlja deo vizije razvoja Viktimološkog društva Srbije. Takođe, osnivanje službe za pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta predstavlja logičan nastavak aktivnosti VDS u prvih pet godina njegovog postojanja, a koje su bile prevashodno usmerena u pravcu zalaganja za poboljšanje položaja žrtava na jednom opštijem planu. O tome rečito govori okolnost da su se građani počeli spontano obraćati Viktimološkom društvu, tražeći različite informacije, raspitujući se o svojim pravima ili tražeći druge oblike podrške i konkretne pomoći u kontaktima sa sudskim i drugim državnim organima, kao i da su ih druge organizacije počele spontano upućivati na nas u takvim situacijama. Upravo to nas je i motivisalo da osmislimo projekat pripreme i osnivanja službe za pomoć žrtvama kriminaliteta.

Promene u zemlji, posebno promena odnosa državnih organa prema nevladinim organizacijama i otvaranje prema Evropi i evropskim standardima, predstavljali su važan preduslov

otpočinjanja naših aktivnosti u pravcu osnivanja službe za žrtve kakva do tada nije postojala u našoj zemlji i po uzoru na slične službe u svetu.

Rad na pripremi osnivanja Službe započet je sedmodnevnim treningom u Londonu u martu 2002. godine, koji je za četiri koordinatorke buduće službe (dr Vesna Nikolić-Ristanović, mr Sanja Čopić, Jasmina Nikolić i Ivana Vidaković) organizovala Nacionalna kancelarija službe za podršku žrtvama u Engleskoj, Velsu i Severnoj Irskoj. Na treningu smo dobile iscrpna teorijska i praktična znanja o britanskom modelu službi za podršku žrtvama, koji karakteriše zasnovanost na širokom uključivanju volontera koji reprezentuju lokalnu zajednicu i na upućivanju žrtava od strane nadležnih organa.

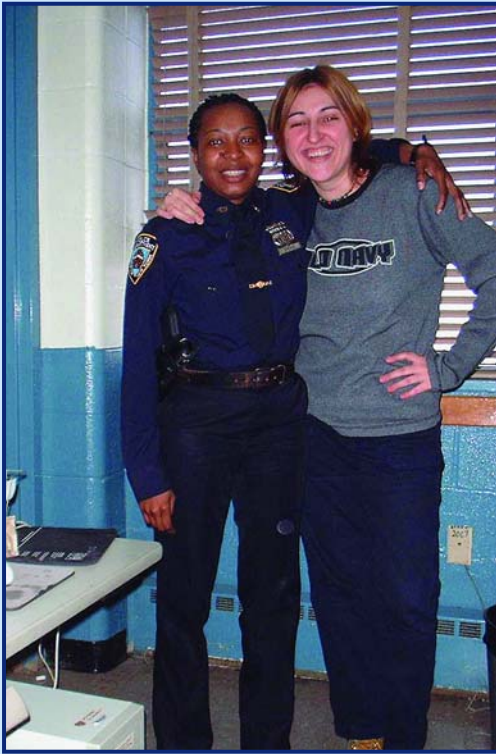
Tokom boravka u Pragu u maju 2002. godine, gde smo prisustvovala godišnjoj konferenciji

Evropskog foruma službi za podršku žrtvama, upoznale smo se i sa radom slične službe u jednoj istočnoevropskoj zemlji – Bily Kruh Bespeci u Pragu, Češka Republika. Takođe, tokom prvih šest meseci 2002. godine jedna od sadašnjih koordinatorki naše službe, mr

Sanja Milivojević, bila je na praksi u službi za podršku žrtvama Safe Horizon u New York-u, SAD, gde je stekla korisna iskustva koja je, nakon povratka u zemlju, prenela ostalim koordinatoricama na radionici organizovanoj u septembru 2002. godine.

Model

VDS info i podrška žrtvama je prva služba ove vrste u Srbiji, i zamišljena je po ugledu na službu koja postoji u Engleskoj, Velsu i Severnoj Irskoj, a koja se inače smatra primerom najbolje prakse u Evropi. Služba je namenjena žrtvama krivičnih dela, ženama i muškarcima, a suština usluga koje žrtvama obezbeđuje ova služba jeste davanje informacija o pravima i načinu njihovog realizovanja, emocionalna podrška i upućivanje na druge službe/organizacije u zavisnosti od konkretnih potreba.

Zašto smo se odlučile da službu baziramo na britanskom modelu?

- ♦ Verujemo da će u Srbiji, za razliku od nekih drugih zemalja, građani biti zainteresovani za volonterski rad i pružanje pomoći žrtvama kriminaliteta
- ♦ U Beogradu već postoji razgranata mreža specijalizovanih službi koje mogu biti od koristi žrtvama kriminaliteta, ali ne postoji organizacija koja bi informisala žrtve o njihovim pravima i upućivala ih na te službe.

Priprema za osnivanje službe

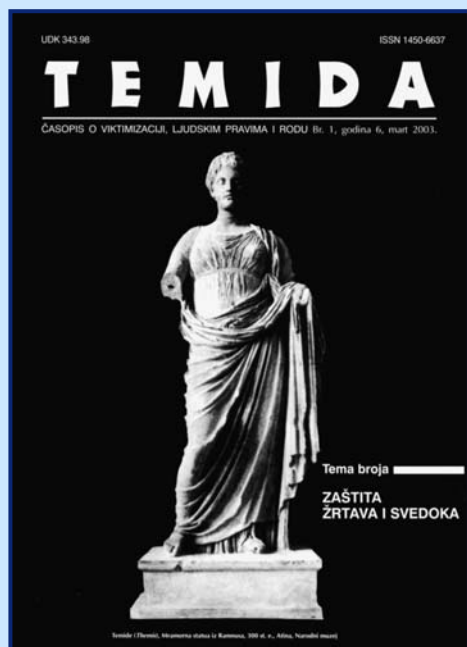
Neposredna priprema osnivanja službe VDS info i podrška žrtvama je podrazumevala istraživanje postojećih službi čije usluge mogu biti od koristi za žrtve, prikupljanje svih informacija koje mogu biti korisne za žrtve i pravljenje baze podataka za potrebe službe, objavljivanje rezultata istraživanja u časopisu *Temida*, pripremu, štampanje i distribuciju informativnih brošura, izradu web strane na internetu, opremanje kancelarije, uspostavljanje saradnje sa državnim organima i drugim nevladinim organizacijama, kao i javnu promociju službe.

Istraživanje

Istraživanje je sprovedeno na teritoriji Beograda. Kroz intervju sa 50 stručnjaka i aktivista različitih službi (policija, tužilaštvo, sudstvo, zdravstvo, centri za socijalni rad, nevladine organizacije), analizu dostupne dokumentacije i zakonske regulative pokušale smo da upoznamo nadležnosti i procedure rada sa žrtvama kriminaliteta. Uočile smo i istakle primere dobre prakse i novih inicijativa, ali i ukazale na mogućnosti povećanja efikasnosti i povezivanja ovih službi.

Rezultati istraživanja objavljeni su u časopisu *Temida*, br. 1/2003.

Većina naših sagovornika uočila je potrebu i podržala postojanje posebne službe za pomoć žrtvama kriminaliteta koja bi žrtvama davala potrebne informacije i upućivala ih na dostupne službe, a takođe i inicirala povezivanje i saradnju različitih službi i zalagala se za prava žrtve kriminaliteta i adekvatnu društvenu reakciju.

Na osnovu svih informacija sakupljenih ovim istraživanjem kreirana je baza svih relevantnih podataka, adresa i kontakata koji mogu biti od koristi žrtvi kriminaliteta. Ne manje značajan učinak vođenih intervjua je i upoznavanje naših sagovornika sa idejom i projektom Službe za pomoć i podršku žrtvama, i potencijalno proširivanje mreže profesionalaca koji prepoznaju, podržavaju i u budućnosti aktivno saraduju sa jednom ovakvom službom.

Informativne brošure

U cilju podizanja svesti žrtava o njihovom položaju, osećanjima i potrebama, pravima koja im pripadaju i načinu na koji mogu da ih realizuju, kao i službama za pomoć i podršku koje su im u ovom momentu dostupne, služba *VDS info i podrška žrtvama* izdala je dve informativne brošure: “*Žrtve kriminaliteta i njihova prava*” i “*Službe za pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta u Beogradu*”.

Brošura “*Žrtve kriminaliteta i njihova prava*” sadrži osnovne informacije o tome:

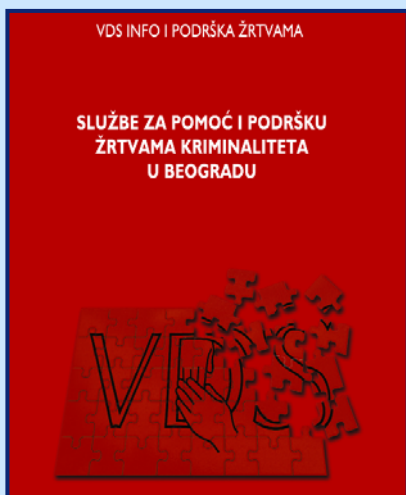
- ♦ ko se smatra žrtvom kriminaliteta,
- ♦ kroz koje faze žrtve kriminaliteta najčešće prolaze tokom procesa oporavka,
- ♦ šta je to što žrtve kriminaliteta očekuju od države i njenih službi.
- ♦ koja prava pripadaju žrtvama kriminaliteta, kao i
- ♦ šta žrtve kriminaliteta mogu da očekuju od službe *VDS info i podrška žrtvama*.

Brošura “*Službe za pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta u Beogradu*” sadrži informacije o nevladinim organizacijama, kao i o pojedinim državnim službama (zdravstvenim ustanovama, opštinskim službama pravne pomoći, Savetovalištu za brak i porodicu Gradskog centra za socijalni rad) u Beogradu, koje mogu biti od koristi žrtvama različitih oblika kriminaliteta. U njoj se mogu naći sledeće informacije:

- ♦ Kontakt adresa, telefon/fax, E-mail službi za pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta u Beogradu,
- ♦ Radno vreme,

- ♦ Glavna misija svake pojedine organizacije (službe),
- ♦ Vrsta pomoći koja se nudi,
- ♦ Posebne oblasti angažovanja svake pojedine organizacije (službe), kao i
- ♦ Ko može da se obrati za pomoć i na koji način (lično, putem telefona i slično).

Kako bi se brošure učinile dostupnim što većem broju žrtava i potencijalnih žrtava, one se distribuiraju nevladinim organizacijama, Sekretarijatu unutrašnjih poslova u Beogradu, centrima za socijalni rad, zdravstvenim ustanovama, sudovima, tužilaštvima i drugim službama i institucijama koje dolaze u kontakt sa žrtvama kriminaliteta, odnosno kojima se žrtve obraćaju, a mogu se dobiti i direktno u službi *VDS info i podrška žrtvama*, kao i na sajtu Viktimološkog društva Srbije www.vds.org.yu.

Saradnja službe VDS info i podrška žrtvama sa državnim službama i nevladinim organizacijama

Jedan od neophodnim preduslova funkcionisanja službe *VDS info i podrška žrtvama* je uspostavljanje odgovarajuće saradnje sa nadležnim državnim službama i nevladinim organizacijama koje u svom svakodnevnom radu dolaze u kontakt sa žrtvama kriminaliteta. Iskustva drugih zemalja podsećaju nas da se tek umrežavanjem relevantnih organizacija i njihovim povezivanjem sa državnim službama i uticajnim

grupama koje lobiraju za promene zakona može postići značajan i progresivan pomak u unapređenju zaštite i pomoći žrtava kriminaliteta.

Viktimološko društvo Srbije, u okviru koga funkcioniše služba *VDS info i podrška žrtvama*, je 8. maja 2003. godine potpisalo Memorandum o saradnji sa Odeljenjem Gradskog centra za socijalni rad Zemun.

Septembra meseca 2003. godine uspostavljena je saradnja i sa Sekretarijatom unutrašnjih poslova u Beograda, unutar koga su određeni rukovodioci za saradnju sa Viktimološkim društvom Srbije, a time i službom *VDS info i podrška žrtvama*. Saradnja sa ovim državnim organom, odvijace se na sledeći način: SUP Beograd će informativne brošure *VDS info i podrška žrtvama* proslediti dežurnim službama, tj. mestima na kojima se primaju krivične prijave protiv izvršilaca krivičnih dela, kao i drugim specijalizovanim službama unutar Sekretarijata. Radnici u ovim službama biće upoznati sa načinom na koji treba postupati sa žrtvama i informisati ih o postojanju službe *VDS info i podrška žrtvama* kojoj mogu da se obrate za pomoć, savet i druge informacije.

Tokom pravljenja baze podataka *VDS info i podrška žrtvama*, postignut je dogovor o međusobnoj saradnji sa nevladinim organizacijama koje pružaju određene vidove pomoći žrtvama kriminaliteta. Naime, dogovoreno je da služba *VDS info i podrška žrtvama*, žrtve može da upućuje na određene NVO u zavisnosti od konkretnih potreba, odnosno da te NVO mogu da upućuju osobe kojima su potrebni pomoć, savet i informacija iz domena rada službe *VDS info i podrška žrtvama* na nju.

Na kraju, saradnja je uspostavljena i sa dr Đorđem Alempijevićem i dr Slobodanom Savićem iz Instituta za sudsku medicinu, kojima direktno mogu da se upućuju osobe kojima je potreban pregled zbog telesnih povreda

zadobijenih usled pretrpljenog krivičnog dela i to na način na koji se kod žrtve neće izazivati sekundarna viktimizacija.

Saradnja sa državnim službama i nevladinim organizacijama podrazumeva:

- ♦ informisanje žrtava o njihovim pravima i službi *VDS info i podrška žrtvama* putem distribucije informativnih brošura, i
- ♦ upućivanje žrtava, kojima su potrebni pomoć, podrška ili informacije iz domena rada službe *VDS info i podrška žrtvama*.

Međunarodna saradnja

Uspostavljena je saradnja sa sličnim službama za pomoć žrtvama u Belgiji, Francuskoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Austriji i Češkoj Republici. Prođubljena je saradnja sa Službom za pomoć žrtvama u Engleskoj, Velsu i Severnoj Irskoj, kao i sa Evropskim forumom službi za pomoć žrtvama. Takođe, podneta je i prijava za prijem u članstvo Evropskog foruma u kome Viktimološko društvo Srbije od osnivanja ima status posmatrača.

Dr Vesna Nikolić-Ristanović, predsednica Viktimološkog društva Srbije i mr Sanja Čopić, generalni sekretar i jedna od koordinatorki VDS info i podrška žrtvama kriminaliteta učestvovali su na 11. simpozijumu Svetskog viktimološkog društva, koji je od 13. do 18. jula 2003. održan u Stellenbosch-u, Južna Afrika. U svojoj

prezentaciji, mr Sanja Čopić je, pored ostalog, predstavila i osnivanje i rad VDS info i podrške žrtvama kriminaliteta. Takođe, dr Vesna Nikolić-Ristanović je predstavila VDS info i podršku žrtvama na Drugoj godišnjoj konferenciji Udruženja za kriminologiju Slovenije koja je održana u Ljubljani 26. i 27. septembra 2003.

Javna promocija

U svečanoj sali Skupštine grada 3.7.2003. godine Viktimološko društvo Srbije je promovisalo službu VDS-info i podrška žrtvama kriminaliteta. Promociji je prisustvovalo oko 70 zvanica i veliki broj novinara. Vest o promociji su prenele televizijske stanice B92 i studio B. Članice Viktimološkog društva Srbije su predstavile službu na RTS i kanalu Info 24. Vest o osnivanju ove službe prenele su gotovo sve dnevne novine.

Promociju je u ime domaćina Skupštine grada otvorila gradonačelnica gospođa *Radmila Hrustanović* i u svom izlaganju ukazala na značaj Službe za pomoć žrtvama kriminaliteta za lokalnu zajednicu:

“Krivično delo je za svaku žrtvu neočekivano, nepredvidivo i traumatično iskustvo. Žrtva od države očekuje blagovremeno reagovanje nadležnih organa, pomoć i rešavanje slučaja. Zato je obaveza svakog

demokratskog društva da građanima pruži zaštitu, ublaži posledice krivičnog dela, razume probleme i patnje žrtve i omogućiti realizovanje njihovih prava. Jedan od načina da se to ostvari je i osnivanje službi za pomoć žrtvama.

Ovakve službe već postoje u skoro svim velikim svetskim metropolama: Londonu, Njujorku, Parizu, Berlinu, Sidneju. U našoj zemlji, a naročito u Beogradu, postoji veliki broj vladinih institucija i nevladinih organizacija koje, na različite načine, pomažu žrtvama određenih oblika kriminaliteta. Međutim, postojeće službe uglavnom pomažu ženama žrtvama nasilja, tako da do sada nismo imali službu kojoj bi se mogle obratiti žrtve drugih oblika kriminaliteta, kao i muškarci. Takođe, nedostajala je i služba koja bi predstavljala centar za dobijanje informacija i upućivanje na relevantne službe.

Svrha službe VDS info i podrška žrtvama, koju danas promoviramo, je da pomogne građanima prema kojima je izvršeno krivično delo da na brz i jednostavan način dođu do potrebnih informacija kako o svojim pravima tako i o institucijama i organizacijama koje im mogu biti od koristi, i da im pruži neophodnu emotivnu podršku.

Osnivanjem službe za pomoć žrtvama kriminaliteta šalje se jasna poruka građanima da nisu sami u teškom trenutku kada se dogodi krivično delo. Naš grad odavno pretenduje, ne samo po svojoj veličini nego i po drugim karakteristikama, da se pridruži grupi velikih, razvijenih svetskih metopola. Sigurna sam da ćemo se sa osnivanjem ovakve službe, koja će brinuti o građanima koji postanu žrtve kriminala, za još jedan veliki korak približili tom cilju.”

Prisutnima su se obratili i **Dr Vesna Nikolić-Ristanović**, predsednica Viktimološkog društva Srbije, **Snežana Savić**, sudija Okružnog suda u Beogradu, pukovnik **Petko Bošković**, načelnik Uprave pogranične policije, za strance i upravne

poslove SUP Beograd i **Katie Zoglin**, pravna savetnica za rodna pitanja u Američkom udruženju pravnik, Pravna inicijativa za Centralnu i Istočnu Evropu.

Vesna Nikolić-Ristanović je u svom izlaganju saopštila: “Služba za pomoć žrtvama **VDS info i podrška žrtvama** je nastala kao deo širih zalaganja Viktimološkog društva Srbije za zaštitu prava žrtava kriminaliteta.

Izvršenjem krivičnog dela žrtva trpi materijalnu ili moralnu štetu, ili obe istovremeno. Pored toga, žrtva može pretrpeti i telesne povrede i psihička oštećenja. Pri tome su psihička oštećenja često tesno povezana sa telesnim povredama, ali psihička oštećenja mogu nastati i kao posledica nenasilnih krivičnih dela. Sve ove posledice predstavljaju posledice **primarne viktimizacije** i one stvaraju čitav niz problema za žrtvu (npr. finansijski, zdravstveni, porodični problemi, problemi na poslu i sl.). Pored primarne, žrtve kriminaliteta najčešće trpe i **sekundarnu viktimizaciju**, koja predstavlja pooštavanje primarne viktimizacije kroz negativnu reakciju socijalne sredine i kroz neadekvatnu ili čak pogrešnu reakciju organa gonjenja.

U celom društvu često postoji težnja da se žrtva potceni i ubedi da je sama kriva što je do krivičnog dela došlo. Nadamo se da će **VDS info i podrška žrtvama** doprineti smanjivanju takvog odnosa prema žrtvama i sekundarne viktimizacije uopšte, kao i ojačavanju ukupnog položaja žrtve krivičnog dela, posebno kada se nađe u ulozi svedoka pred sudom. Nadamo se dobroj saradnji sa policijom i drugim državnim organima, kao i daljoj uspešnoj saradnji sa drugim nevladinim organizacijama.

Zahvaljujem se svima koji su odvojili vreme da razgovaraju sa našim saradnicama tokom prikupljanja podataka za službu, kao i svima

vama koji ste danas došli i pokazali interesovanje za našu službu. Najzad, htela bih da se zahvalim Fondu za otvoreno društvo i Komisiji Evropske Unije koji su finansijski podržali pripremu i osnivanje ove službe, kao i našim domaćinima, Gradskoj skupštini i gradonačelnici Beograda gospođi Hrustanović, što su nam omogućili da promociju službe organizujemo u ovom lepom prostoru.”

Kao predstavnik pravosudnih organa prisutnima se obratila sudija Okružnog suda u Beogradu sudija **Snežana Savić:**

“Iako je viktimologija kod nas još u povoju, njeni rezultati su vrlo uočljivi u našem krivično-pravnom sistemu. Oni se ogledaju u izmeni bića pojedinih krivičnih dela, u uvođenju novih krivičnih dela i u pogledu izmene položaja oštećenog u krivičnom postupku.

Međutim, pored zakonskih rešenja potrebno je preduzeti čitav niz drugih mera u krivičnom postupku da bi se zaštitio položaj oštećenog u krivičnom postupku i da bi se izbeglo novo nanošenje patnji žrtvi. U nekim zemljama, na primer u Engleskoj, pre suđenja oštećeni boravi u posebnim prostorijama, odvojen od okrivljenog i njegove porodice, upoznaje se sa sudnicom pre početka suđenja i sl.

Treba naglasiti odnos sudije prema oštećenom u krivičnom postupku. Ispitu oštećenog treba pristupiti uz puno poštovanje njegove ličnosti i uz izražavanje saosećanja. Ovim se postiže emocionalna stabilnost i otklanja strah kod oštećenog i dobija sveobuhvatni iskaz koji zajedno sa ostalim izvedenim dokazima doprinosi bržem utvrđivanju istine i kažnjavanju izvršioca krivičnog dela.

U tom smislu treba preduzeti mere edukacije sudija uz razvijanje senzibiliteta kod istih, uz puno poštovanje njihovog profesionalizma. Smatram da bi Viktimološko društvo Srbije moglo mnogo da pomogne u prevazilaženju

navedenih problema. Takođe, smatram da služba VDS info i podrška žrtvama kriminaliteta ima značajnu ulogu u unapređivanju našeg pravosudnog sistema i zaštiti oštećenog.”

Pukovnik **Petko Bošković**, obratio se prisutnima u ime policije. On je govorio o značaju **Službe VDS info i podrška žrtvama kriminaliteta** za žrtve trgovine ljudima

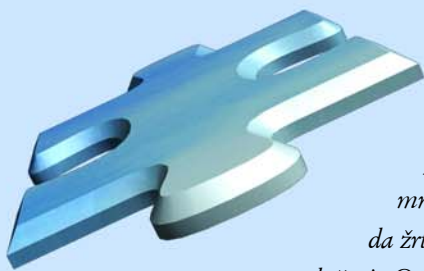
“Aprila meseca 2003. godine stupio je na snagu Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Srbije u kome je propisano pod članom 111b krivično delo trgovine ljudima.

Radeći na poslovima suzbijanja krivičnih dela vezanih za trgovinu ljudima identifikovane su tokom ove godine na teritoriji Beograda 23 žrtve trafikinga. Od tog broja 12 državljanke Moldavije, jedna državljanica Rumunije, 2 državljanke Ukrajine i 8 državljanica Kine. Sve državljanke su zbrinute kroz IOM-ov program reintegracije i repatrijacije žrtava trgovine ljudima. Takođe, identifikovano je 15 stranih državljanica za koje postoje osnovni sumnje da su žrtve trgovine ljudima, a da su preko teritorije SCG prebačene i prodane licima u Italiji i BIH. O navedenim slučajevima obavešten je INTERPOL, a sve u cilju njihovog pronalaženja.”

Katie Zoglin je govorila o značaju Službi za pomoć žrtvama uopšte, a posebno u slučajevima nasilja u porodici:

“Iz svog iskustva, radeći kao tužilac u Americi, došla sam do saznanja da su žrtve nasilja u porodici daleko osetljivija kategorija od žrtava ostalih oblika nasilja. Žrtve nasilja u porodici češće odustaju od svedočenja ili menjanju iskaz. Najčešći razlozi za to su finansijske prirode, strah za svoju ličnu bezbednost i bezbednost dece, strah od osvete i strah od socijalne reakcije i osude okoline da su doprinele izvršenju krivičnog dela. Osim toga žrtvama je nepoznat tok sudskog procesa, slučajevi dugo

*traju, primorane su da
ponašljaju svoj iskaz
mnogo puta što često uzrokuje
da žrtve odustanu od
svedočenja. Ovo su bili glavni razlozi koji
su doveli do osnivanja službi za pomoć žrtvama u
Americi.*

*Zadovoljstvo mi je da konstatujem da
Viktimološko društvo Srbije danas promovise jednu
ovakvu službu. Osnivanje ove službe pomoći će
žrtvama da na brži i lakši način ostvare svoja prava,
dobiju savet, podršku, informaciju i zaštitu.
Viktimološko društvo Srbije je štampalo brošuru,
koja je od dragocene pomoći svim žrtvama, ali i
ostalim građanima, kojima je potrebna pomoć speci-
fičnih službi, bilo da se radi o državnim ili nevla-
dinim. U brošuri se nalaze podaci o raspoloživim
službama koje mogu da pomognu žrtvama, kao i
način kako da se kontaktira svaka pojedinačna
služba. Viktimološko društvo Srbije ima značajnu
ulogu u zalaganjima za ostvarivanje prava žrtava i
njegov rad na ovom polju zaslužuje svaku pohvalu.”*

Rad službe VDS info i podrška žrtvama

VDS info i podrška žrtvama počela je sa radom u aprilu 2003. godine kao eksperimentalni program u Beogradu, sa idejom da se na duži rok proširi i replicira na teritorijama svih okružnih sudova u Srbiji.

U periodu od 1. aprila do 1. septembra zabeležen je 51 telefonski poziv od 23 žrtve različitih oblika viktimizacije. Nakon javne promocije službe 3. jula 2003. godine zabeležen je veliki porast broja poziva – u periodu od 3. do 31. jula zabeleženo je 27 poziva građana. Ovaj porast broja poziva povezan je sa izveštavanjem medija za promocije Službe – veliki broj žrtava saznao je za VDS Info upravo iz medija. Zabeležena su i upućivanja iz drugih nevladinih organizacija (AŽIN, Helsinški odbor za ljudska prava) kao i nekoliko slučajeva upućenih iz vladinih institucija i službi (MUP).

Žrtve su Službu VDS Info i podrška žrtvama u većini slučajeva kontaktirale telefonom. U dva slučaja žrtve su došle u prostorije VDS.

Koordinatorke VDS Info i podrška žrtvama su, u skladu sa misijom i ciljevima Službe, ostavljale žrtvama mogućnost da ostanu anonimne, ukoliko to žele. Ipak, svega šest osoba koje su nas kontaktirale telefonom nisu želele da se predstave.

Povod za javljanje službi za pomoć žrtvama bio je:

- ♦ porodično nasilje (7)
- ♦ pretnja (4)
- ♦ prevara (3)
- ♦ seksualni delikti – silovanje, bludne radnje (3)
- ♦ razbojništvo (1)
- ♦ ugrožavanje sigurnosti vatrenim oružjem (1)
- ♦ reketiranje (1)
- ♦ ostalo (3)

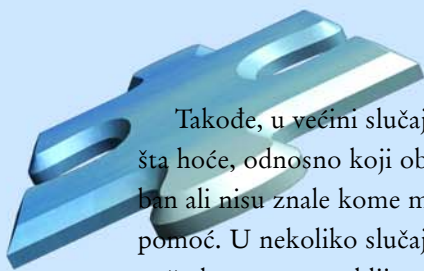
U najvećem broju slučajeva žrtve su samo želele da sa nekim porazgovaraju o svojim problemima.

Jedna žena je na kraju razgovora sa koordinatorkom VDS Info rekla kako nema “ni rame za plakanje” i zahvalila što smo je saslušali.

Starost žrtava varira ali se u većini slučajeva radilo o osobama srednjih godina ili starim osobama.

U većini slučajeva žrtve su bile žene (bilo da su one same pozvale VDS Info ili se neko drugi – roditelj, prijatelj – javio u njihovo ime) a u sedam slučajeva žrtve su bili muškarci.

Pre no što su se obratile Službi, žrtve su u većini slučajeva već pokušavale da iznađu rešenje za problem koji imaju i u tom cilju su se obraćale državnim institucijama odnosno drugim nevladinim organizacijama.

Takođe, u većini slučajeva žrtve su tačno znale šta hoće, odnosno koji oblik pomoći im je potreban ali nisu znale kome mogu da se obrate za pomoć. U nekoliko slučajeva dogodilo se da na početku razgovora klijent zatraži jedan oblik pomoći a onda potpuno zaboravi na to i zadovolji se pruženom emocionalnom podrškom.

U jednom slučaju koordinatorka je zabeležila svoja zapažanja rečima:

“Pričali smo oko 40 minuta. Očigledno da joj

je bilo lakše kad je nekom ispričala svoj problem. Zahvalila se posle razgovora i rekla da ćemo biti u kontaktu.”

U zavisnosti od potreba žrtava, one su dalje upućivane na državne institucije ili nevladine organizacije (u slučajevima kada

su imale potrebu za pravnom odnosno psihološkom ili psihijatrijskom pomoći, upućivani su na postojeće nevladine organizacije koje pružaju ove oblike pomoći (Justicia, IAN), kada se radilo o ugrožavanju ljudskih prava – Fond za humanitarno pravo i Helsinški odbor, a kada je postojala potreba za intervencijom policije – na nadležne policijske stanice.

Jedan od klijenata je našoj koordinatorki rekao da “ni sa sopstvenom ženom nije toliko dugo i opširno pričao o onome šta se dogodilo”.

Razgovori sa žrtvama uglavnom su trajali između 20 i 40 minuta.

Žena koja je bila žrtva razbojništva je na kraju razgovora sa koordinatorkom VDS Info izjavila da bi “volela da se učlani u Službu i pomaže žrtvama jer zna kako je to biti žrtva, da je jaka osoba koja se ne predaje lako, ali da bi volela da im (kriminalcima) stane na put”.

Zalaganje za promene zakona

Zalaganje za promene zakona koji su od značaja za žrtve kriminaliteta bilo je sve vreme jedna od centralnih aktivnosti Viktimološkog društva. To je i razumljivo, s obzirom da su dobri zakoni neophodan uslov efikasne zaštite prava žrtava kriminaliteta. Zalaganje se odnosilo, pre svega, na predviđanje novog krivičnog dela pod nazivom trgovina ljudima, na predviđanje mogućnosti zastoja u deportaciji i nekažnjavanja žrtava trgovine ljudima zbog ilegalne migracije i prostitucije, na bolju zaštitu žrtava kao svedoka u krivičnom postupku, na predviđanje nasilja u porodici kao posebnog prekršaja, kao i na uvođenje zaštitnih mera zabrane približavanja žrtvi od strane nasilnika u Porodični zakon i Zakon o prekršajima. Takođe, u ovom peri-

odu, u okviru kampanje *Amnestija za žrtve – dokle*

robijom na robiju, zalagali smo se i za pomilovanje žena žrtava nasilja koje su, braneći se od nasilja, lišile života nasilnika.

Kao rezultat naših zalaganja i podrške većeg broja ženskih grupa i drugih nevladinih organizacija, kao i Socijaldemokratske partije, jedan deo naših zalaganja je urodio plodom: krivično delo trgovina ljudima je uneto u Krivični zakon Republike Srbije, odredbe o nasilju u porodici i zaštitnim merama za nasilnike su postale deo Krivičnog zakona Republika Srbije i Nacrta Porodičnog zakona, a odlukom v.d. predsednice Republike prve žene žrtve nasilja su pomilovane.

Web site

Na *novootvorenom web sajtu Viktimološkog društva Srbije nalaze se osnovne informacije o VDS (istorijat, aktivnosti, publikacije i još mnogo toga)*

POSETITE NAS na www.vds.org.yu

Na *osnovnoj strani (home page)* nalaze se informacije o najaktuelnijim događajima i aktivnostima VDS kao što su:

- ♦ Konferencije,
- ♦ Promocije,
- ♦ Izmene zakona,
- ♦ Kampanje,
- ♦ Pisma podrške i slično.

U meniju «*"O organizaciji"*» mogu se naći informacije o:

- ♦ Istorijatu,
- ♦ Misiji,
- ♦ Ciljevima, kao i:
- ♦ Statut VDS,
- ♦ Godišnji plan aktivnosti,
- ♦ Godišnji izveštaj i
- ♦ Informacije o tome ko pomaže naš rad.

Na sajtu se mogu naći i publikacije Viktimološkog društva Srbije, sadržaj časopisa "Temida" i promotivni materijal VDS.

U okviru menija "*Aktivnosti VDS*" saznaćete o:

- ♦ Lobiranju i predlozima VDS za izmene zakona i sudske prakse,
- ♦ Monitoringu krivičnih postupaka,
- ♦ Istraživanjima,
- ♦ Konferencijama,
- ♦ Službi za pomoć žrtvama VDS Info i podrška žrtvama i
- ♦ Edukaciji.

Sajt je obogaćen fotografijama a posebnu interesantnost predstavlja brojač koji pokazuje statističke podatke o tome koliko je

puta dnevno, kojim danima i iz koje zemlje posećen naš web sajt.

Statistika nam govori:

- ♦ Od 28. februara do 6. septembra web sajt VDS videlo je 212 posetilaca;
- ♦ Najveći broj poseta zabeležen je 4. jula;
- ♦ Osim korisnika interneta iz Srbije i Crne gore, naš sajt videli su i posetioци iz Sjedinjenih Američkih Država, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Ujedinjenog Kraljevstva, Kipra, Francuske i Norveške.

Takođe, na našem web sajtu možete naći i korisne **linkove** iz oblasti viktimologije i podatke o tome **kako da kontaktirate VDS.**

Ako želite da se učlanite u Viktimološko društvo Srbije, to možete učiniti tako što ćete popuniti pristupnicu na našem web sajtu i poslati je na adresu VDS – Kolarčeva 8, 11000 Beograd.

Planovi za budućnost

Plan daljeg razvoja VDS info i podrške žrtvama obuhvata:

- ♦ Razvoj mreže volontera,
- ♦ Podizanje svesti žrtava o njihovim pravima
- ♦ Podizanje svesti zaposlenih u državnim organima o pravima žrtava,
- ♦ Stvaranje mreže lokalnih službi za pomoć i podršku žrtvama u celoj zemlji
- ♦ Proširivanje delatnosti

službe na podršku svedocima i širem krugu žrtava (npr. porodice ubijenih i deca).

- ♦ Dalji razvoj saradnje sa drugim službama i
- ♦ Dalji razvoj pravnih i van-pravnih mehanizama zaštite prava žrtava.

U decembru 2003. godine Služba za podršku žrtvama iz Belgije održaće u Beogradu tren-

ing za trenere budućih

volontera VDS

info i podrške žrtvama.

Koordinatorica belgijske službe Ilse Vande Walle preneće nam njihova iskustva vezana za proces oporavka žrtava krivičnih dela i način na koji im volonteri službe za podršku žrtvama mogu u tome pomoći.

